

ТАНЕЦЬ ЯК МИСТЕЦЬКИЙ КОД УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ: ЕМОЦІЙНІ, ДРАМАТУРГІЧНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ВИМІРИ

Омельяненко Катерина Анатоліївна,

викладач кафедри хореографії та спортивних дисциплін
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0002-6506-9784

У статті розглянуто танець як мистецький код української опери, що інтегрує емоційні, драматургічні та національні виміри. Сконцентровано увагу на ролі танцю в структурі оперного твору як засобу вираження національної ідентичності, посилення емоційного впливу та побудови сценічної драматургії. Для реалізації поставленої мети використано комплекс загальнонаукових методів (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) і конкретно-наукових підходів, таких як порівняльно-зіставний аналіз, що дозволили виявити ключові особливості використання танцю в оперному мистецтві. Наголошено на тому, що танець в українській опері є важливим елементом, який поєднує музичну та хореографічну складові в цілісному художньому творі. Особливу увагу приділено вивченню ритмічних і пластичних форм, що базуються на народних традиціях, але водночас адаптуються до оперної сцени. Конкретизовано й охарактеризовано ключові фактори, які впливають на формування танцювальних елементів, зокрема культурне підґрунтя, музичну драматургію, художнє бачення постановників, а також виконавську специфіку.

Доведено, що танець у контексті української опери виконує кілька функцій: підсилює емоційне наповнення сценічної дії, відображає національні традиції, підкреслює етнічну ідентичність і створює додатковий рівень естетичної виразності. Разом із тим автор аналізує виклики, що виникають у процесі інтеграції танцю в оперу, серед яких збереження автентичності танцювальних форм, адаптація народного матеріалу до вимог сценічної постановки та забезпечення балансу між музичною й хореографічною драматургією.

Таким чином, танець у структурі української опери розглядається як багатогранний мистецький код, який поєднує традиції та інновації, забезпечує цілісність сценічної форми й сприяє розкриттю національної самобутності у світовому оперному мистецтві.

Ключові слова: танець, українська опера, драматургія, національна ідентичність, мистецький код, емоційний вплив, хореографія.

Omelianenko Kateryna. Dance as an artistic code of Ukrainian opera: emotional, dramaturgical and national dimensions

The article examines dance as an artistic code of Ukrainian opera, integrating emotional, dramatic and national dimensions. The focus is on the role of dance in the structure of an operatic work as a means of expressing national identity, enhancing emotional impact and building stage dramaturgy. To achieve this goal, a complex of general scientific methods (analysis, synthesis, generalization, systematization) and specific scientific approaches, such as comparative analysis, were used, which allowed us to identify the key features of the use of dance in opera art. It is emphasized that dance in Ukrainian opera is an important element that combines musical and choreographic components in a holistic artistic work. Special attention is paid to the study of rhythmic and plastic forms that are based on folk traditions, but at the same time adapted to the opera stage. The key factors influencing the formation of dance elements are specified and characterized, in particular, the cultural background, musical dramaturgy, artistic vision of the directors, as well as the specifics of the performance.

It is proven that dance in the context of Ukrainian opera performs several functions: it enhances the emotional content of the stage action, reflects national traditions, emphasizes ethnic identity and creates an additional level of aesthetic expressiveness. At the same time, the author analyzes the challenges that arise in the process of integrating dance into opera, including preserving the authenticity of dance forms, adapting folk material to the requirements of stage production and ensuring a balance between musical and choreographic dramaturgy.

Thus, dance in the structure of Ukrainian opera is considered as a multifaceted artistic code that combines traditions and innovations, ensures the integrity of the stage form and contributes to the disclosure of national identity in world opera art.

Key words: dance, Ukrainian opera, dramaturgy, national identity, artistic code, emotional impact, choreography.

Вступ. Українська опера є яскравим прикладом синтезу музики, театру та хореографії, де танець не лише доповнює, але й є важливим елементом сценічної виразності. Вона стала не тільки дзеркалом національної культури, але й потужним інструментом для збереження та популяризації української ідентичності, стаючи невід'ємною частиною культурного ландшафту країни. Танцювальні елементи в опері виконують функцію емоційної комунікації, здатної передати глибокі почуття, напругу драматургії та культурні символи, що надають додаткової глибини твору.

Історичний контекст розвитку української опери чітко засвідчує її глибокий зв'язок із народною творчістю.

Витоки танцювальних традицій в українській опері можна простежити в фольклорі, який надихав композиторів та хореографів на створення унікальних сценічних форм. Зокрема, танець у таких операх, як «Тарас Бульба» М. Лисенка та «Золотий обруч» Б. Лятошинського, став не просто елементом розваги, а органічною частиною драматургії, підкреслюючи кульмінаційні моменти сюжету та розкриваючи глибину образів. Ці твори заклали основи традиції інтеграції танцю в оперне дійство, відкривши нові горизонти для розвитку мистецтва.

Танцювальні компоненти української опери активно досліджували вітчизняні музикознавці та хореографи.

Так, В. Вовкун аналізував музично-драматургічні особливості українських опер, а А. Лягушенко звертав увагу на зв'язок хореографії з національним колоритом. Сучасні дослідження, зокрема праці Л. Хоцяновська, Г. Перова, Рощенко О. поглиблюють аналіз танцю як мистецького феномену, акцентуючи увагу на його значенні для емоційного сприйняття глядачів та культурної спадщини. Інтеграція танцю в оперу стала об'єктом уваги театральних дослідників, таких як О. Касьянова та Т. Казначеева, які фокусувались на аналізі театральних аспектів взаємодії танцю з іншими елементами оперної постановки.

Метою статті є вивчення танцю як мистецького коду української опери з акцентом на його емоційні, драматургічні та національні виміри. Дослідження спрямоване на розкриття особливостей використання танцю в оперному мистецтві, визначення його ролі у формуванні сценічного дійства, а також впливу танцю на емоційне сприйняття глядачів та його здатність відображати національну ідентичність.

Актуальність теми зумовлена зростаючим інтересом до збереження національної культурної спадщини та посиленням уваги до міждисциплінарних досліджень, які поєднують музикознавство, хореографію та культурологію. Сучасні міждисциплінарні підходи до дослідження танцю в опері відкривають нові горизонти для розуміння української опери як складного мистецького феномену. Вивчення танцювальних компонентів в оперному мистецтві допомагає глибше осмислити не лише естетичні, але й культурологічні аспекти цього мистецтва, зокрема його здатність передавати емоційні стани, національні риси та глибину історичного контексту.

Матеріал і методи дослідження. У дослідженні використано комплексний підхід до аналізу танцю як мистецького коду в українській опері. Основним матеріалом дослідження стали українські оперні твори, в яких танцювальна складова відіграє ключову роль у драматургії, емоційній виразності та національному контексті. Для аналізу обрано опери таких композиторів, як М. Лисенка та Б. Лятошинського, де чітко простежується роль танцю в художньому наповненні твору.

Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні мистецтвознавчого, культурологічного та хореографічного аналізу. Застосовано такі методи: аналітичний метод – для вивчення наукової літератури, історичних джерел та музичних текстів опер, що дозволило визначити ключові особливості хореографії в оперному мистецтві; порівняльний аналіз – для порівняння функціональної ролі танцю в різних українських оперних творах; інтерпретаційний метод – для розгляду танцювальних елементів як частини драматургічної структури опери та їх впливу на емоційне сприйняття глядача; семіотичний підхід – для аналізу танцю як символічного коду, що несе національні й культурні значення; метод спостереження – для вивчення сучасних постановок українських опер, зокрема балетних сцен у їхній взаємодії з іншими компонентами сценічного дійства.

Результати дослідження базуються на інтеграції отриманих даних з метою висвітлення багатогранної

ролі танцю в українській опері, його здатності комунікувати емоційний, драматургічний та національний контексти.

Результати дослідження. Одним із важливих аспектів, що підкреслює роль танцю в українських операх, є його емоційно-виразна функція. Танцювальні елементи в операх виконують не лише декоративну роль, але й активно впливають на розвиток драматургії, підсилюючи емоційний і психологічний зміст творів. У цьому контексті танець стає не лише візуальним елементом, а й важливим засобом для глибшого розкриття характерів персонажів і втілення їх емоційного стану. Розглянемо два ключові аспекти емоційно-виразної функції танцю: створення атмосферного підґрунтя для розвитку подій і підкреслення психологічного стану героїв через хореографічні засоби.

Танцювальні сцени в операх часто виконують роль атмосфери, що формує емоційну основу для подальших подій. Хореографія використовується як інструмент для вираження контексту, в якому розгортаються драматичні моменти, допомагаючи створити певний настрій або атмосферу. Це може бути як підсиленням лінії конфлікту, так і підготовкою до кульмінаційних моментів.

У творах, таких як опера М. Лисенка «Тарас Бульба», танець, зокрема народні мотиви, слугують не тільки для візуалізації побуту і культурних рис персонажів, а й допомагають створити соціально-психологічне тло для розвитку подій. Наприклад, сцени з використанням народних танців часто поєднуються з емоційним піднесенням, що підкреслює загальну енергетику народу, символізуючи національне єднання або конфлікти. Вони не лише окреслюють колективний характер подій, а й підсилюють сприйняття цих подій через рух і музику [8].

Танець також може відігравати важливу роль у сценах любові, свята чи трагічних моментів, коли через хореографічну мову передається певний емоційний контекст. Наприклад, у «Золотому обручі» Б. Лятошинського танець використовують для того, щоб передати атмосферу народних традицій, що співіснують із особистими переживаннями героїв. Він дає змогу створити відчуття єдності часу і простору, показуючи емоційну напругу або, навпаки, моменти гармонії [7, с. 180].

Танцювальні елементи в операх мають здатність значно поглибити розуміння психологічного стану героїв. Сценічні рухи часто використовуються для вираження внутрішнього світу персонажів, підкреслюючи їх емоційний стан, боротьбу чи зміну почуттів. Особливо важливою є здатність хореографії транслювати тонкі психологічні нюанси, які важко передати тільки через вокальне або драматичне виконання.

В операх, де хореографія взаємодіє з вокалом та музикою, танець не лише доповнює мелодію, але й здатний виступати як своєрідний емоційний «диктор». Наприклад, у сценах, де герої переживають внутрішній конфлікт або тривогу, танцювальні рухи можуть бути використані для демонстрації боротьби між почуттями, внутрішніх сумнівів або страхів. В опері М. Лисенка «Тарас Бульба», коли герой переживає важкі моральні

дилеми, хореографія, зокрема танці, що виконуються на сцені, можуть підкреслювати його боротьбу між особистими почуттями і обов'язком перед народом [2, с. 24].

Танець здатен надавати особливу вагу інтимним і психологічним сценам. Так, у постановках, де відбуваються драматичні або ліричні моменти, хореографія дозволяє точніше відобразити переживання героїв, надаючи виразності тій чи іншій ситуації. Рухи персонажів можуть стати відображенням їх внутрішнього стану: замкнутість, тривога, злість або, навпаки, радість, щастя чи свобода. У класичних і сучасних постановках часто використовуються певні хореографічні штрихи – від стислих рухів, що вказують на напруження, до розгорнутих і розмашистих жестів, що символізують емоційну розрядку.

У багатьох сучасних інтерпретаціях українських опер, зокрема в постановках за участю танцювальних колективів, значну роль відіграє поєднання народних елементів з сучасними хореографічними стилями, що дозволяє створити нові емоційні візуальні образи. Таким чином, через нові хореографічні трактування танець стає не лише відображенням національних традицій, але й способом вираження універсальних людських емоцій, що робить їх доступними для міжнародної аудиторії.

Можемо зробити припущення, що емоційно-виразна функція танцю в українських операх є одним із ключових елементів, який дозволяє не тільки розвивати сюжетну лінію, але й поглиблювати розуміння внутрішнього світу персонажів. Танець через створення атмосферного підґрунтя допомагає формувати настрій і підкреслювати значущість подій, тоді як хореографія виступає інструментом для вираження психологічного стану героїв, відкриваючи нові грані їх емоційних переживань. Важливою рисою сучасних постановок є те, що танець виконує функцію зв'язку між традицією та інновацією, дозволяючи знаходити нові способи для вираження емоцій і значень [1, с. 209].

Танець в українських операх виконує важливу драматургічну функцію, значно впливаючи на розвиток сюжету та глибину зображених конфліктів. Хореографія в таких творах не лише доповнює вокальні та драматичні елементи, але й активно бере участь у формуванні сюжетних ліній, посилюючи кульмінаційні моменти, а також розкриваючи внутрішні конфлікти персонажів. Танець дозволяє виразити емоційний та психологічний стан героїв, поглиблюючи їхню інтерпретацію та додаючи драматургічної сили сценам.

Один із основних аспектів драматургічної функції танцю в українських операх полягає в його здатності підсилювати кульмінаційні моменти сюжету. Кульмінація опери часто є емоційно насиченим, напруженим моментом, коли розв'язка наближається, а основні конфлікти досягають своєї вершини. Танець у таких сценах виконує не лише візуальну функцію, але й надає емоційну силу, роблячи кульмінацію ще більш виразною і незабутньою [5, с. 115].

Танець, як правило, використовується для підкреслення найбільш значущих моментів, що відбуваються

в опері. Наприклад, у таких операх, як «Тарас Бульба» М. Лисенка, сцени народних свят, битв або драматичних конфліктів набувають особливої значущості завдяки хореографії, яка наповнює ці моменти динамікою і емоційною напругою. Кульмінаційні сцени битви або трагічні сцени смерті в «Тарасі Бульбі» виражають завдяки хореографічним елементам, що надають глибину і драматичний ефект. Наприклад, використання гострих, ритмічних рухів у сценах бою створює напругу, що підсилює сприйняття фізичного і емоційного протистояння.

У «Золотому обручі» Б. Лятошинського танець виступає важливим емоційним і образним елементом, який підсилює кульмінаційні сцени. Це особливо помітно у сценах, що мають політичну або соціальну спрямованість. Тут танець не просто супроводжує дію, а стає частиною емоційного підйому, коли рухи та хореографічна структура використовуються для підкреслення кульмінаційних моментів, таких як розв'язка конфлікту між героями, зокрема в сценах, що демонструють суспільні боротьби чи трагічні повороти в житті персонажів [9, с. 148].

Використання танцю для підсилення кульмінацій створює більш потужний драматичний ефект, коли рухи персонажів стають символами їхнього внутрішнього стану, відображають емоційну напругу і сприяють кращому сприйняттю сюжетного розвитку.

Танець в операх також має важливу функцію в розкритті внутрішніх конфліктів персонажів. Це особливо важливо в тих моментах, коли психологічний стан героїв не можна передати лише через вокал чи діалог, а рухи та хореографічні вирази надають можливість для більш глибокої інтерпретації персонажа. Внутрішні переживання, сумніви, боротьба між різними емоціями або моральними дилемами можуть бути виражені через хореографічні прийоми, що дозволяє створити більш багатозарову і переконливу образність.

У «Тарасі Бульбі» хореографія часто використовується для відображення складних внутрішніх переживань героїв, зокрема боротьби між обов'язком і особистими почуттями. Наприклад, сцена розриву батька з сином, коли Бульба змушений виконати свій обов'язок, навіть якщо це означає втрату сина, може бути підсилена через символічні танцювальні рухи, що показують психологічну боротьбу персонажа. У таких випадках танець слугує не тільки фізичним вираженням емоцій, а й своєрідною метафорою для демонстрації внутрішнього конфлікту [3, с. 112].

Також важливою є роль танцю у створенні конфлікту між різними персонажами або соціальними групами. В операх, де є соціальна боротьба або політичний конфлікт, танець може стати інструментом, через який персонажі виражають свою належність до певної групи, підкреслюючи різницю між ними. Наприклад, у «Золотому обручі» танець може бути використаний для вираження різних соціальних або культурних напружень, розкриваючи відмінності між персонажами через рухи та стилі танцю, що застосовуються в різних ситуаціях.

У сучасних постановках українських опер танець часто стає способом для ще більш виразного зобра-

ження психологічних аспектів героїв. Використання сучасних хореографічних стилів і технологій дає можливість створювати нові форми вираження внутрішніх переживань, зокрема через абстрактні або експресивні танцювальні техніки. Це дозволяє розкрити внутрішній конфлікт, який може бути менш явним, але надає додатковий рівень сприйняття драми.

Слід зазначити що, драматургічна функція танцю в українських операх є важливою складовою частиною мистецького вираження, яка сприяє підсиленню кульмінаційних моментів та розкриттю внутрішніх конфліктів персонажів. Через хореографію підсилюються ключові емоційні і драматичні моменти, а також здійснюється глибше проникнення в психологічний стан героїв. Танець дозволяє створювати додаткові шари значення в операх, надаючи нову перспективу для розуміння персонажів і їхніх переживань, що робить драматургію більш глибокою і багатогранною [1, с. 207].

Національно-ідентифікаційна функція танцю в українських операх виконує важливу роль у відображенні культурних цінностей і традицій, а також у формуванні національної самосвідомості. Через танець зображуються національні особливості, соціальні уявлення, а також етнічна ідентичність, що дозволяє глядачеві не тільки глибше зрозуміти історію і культуру, а й сформулювати більш глибокий зв'язок з національними традиціями. Важливою є здатність хореографії виражати національну самобутність, зберігаючи її в сучасному контексті, що дозволяє поєднати традиційне і новаторське у театральному мистецтві.

Танці в українських операх часто виконують роль збереження культурної спадщини, оскільки вони активно включають елементи народних танців, що відображають традиційні цінності, обряди та звичаї. Народні танці, зокрема, стають інструментом для передачі українського світогляду, соціальних норм і естетичних орієнтирів, властивих різним регіонам України. Вони дозволяють не лише зберігати національну культуру, але й передавати її глядачам, викликаючи почуття національної гордості та приналежності.

У творах таких композиторів, як М. Лисенка, народні танці становлять невід'ємну частину оперного мистецтва. Опера «Тарас Бульба» є яскравим прикладом того, як через хореографію передаються народні традиції та звичаї, важливі для національної ідентичності. Хореографічні елементи в цій опері відтворюють рухи, що асоціюються з традиційними українськими танцями, такими як гопак або козачок, підкреслюючи не лише фізичну витривалість і гармонію, але й духовну єдність народу. Танцювальні сцени часто супроводжуються традиційною музикою, що створює відчуття національної єдності й підсилює емоційне сприйняття сцени [6, с. 307].

У «Золотому обручі» Б. Лятошинського народні танці також використовуються як спосіб зображення етнічної самобутності та колективної ідентичності. Танці, що зображують святкові або ритуальні сцени, дозволяють глядачеві відчувати культурну спадщину, яка лежить в основі конфліктів або соціальних явищ, що

розгортаються в опері. Вони допомагають відтворити атмосферу певного часу і місця, надаючи всій опері аутентичний національний колорит.

Залучення народних танців до складу опери також сприяє конструюванню певної національної картини світу, де звичаї, культура, соціальні відносини і навіть ідеї про честь та гідність представлені через рухи і жести персонажів, що втілюють певні архетипи української нації. Таким чином, танець виконує функцію збереження і передачі культурних традицій, а також виступає засобом активного виявлення національних цінностей.

Танець в українських операх не лише відображає національні традиції, але й має потужну роль у формуванні національної самосвідомості глядачів. Через яскраві образи, виразні рухи і емоційні танцювальні сцени, опера може сприяти розвитку почуття національної гордості та самопізнання. Оскільки українські народні танці втілюють духовні та моральні основи народу, глядачі, спостерігаючи за такими сценами, можуть відчувати себе частиною цієї культурної спадщини, що сприяє поглибленому розумінню національної ідентичності.

Відображення національної самосвідомості через танець також набуває особливого значення в контексті сучасних постановок, де танець і хореографія використовуються як основні інструменти для вираження ідеї національної гідності, свободи і боротьби. У цей час танець стає способом не тільки емоційного, але й ідеологічного вираження національних прагнень.

Опера як жанр театального мистецтва має потужний вплив на формування соціальних і культурних наративів, що зокрема сприяє вираженню ідентичності народу. У контексті українських опер, народні танці, що використовуються на сцені, сприяють розвитку національної самосвідомості, закликаючи глядачів до збереження культурної спадщини, поваги до традицій та відчуття зв'язку з історією. Через хореографію формуються ідейні уявлення про націю як єдину, сильну і витривалу спільноту, де кожен рух на сцені символізує глибокі історичні та культурні корені.

У сучасних постановках національна самосвідомість також формується через інтеграцію елементів сучасної хореографії з традиційними українськими танцями, що дозволяє виявити динамічний процес розвитку національної культури. Застосування таких технік дозволяє переглядати і переосмислювати культурні традиції, роблячи їх актуальними для сучасної аудиторії, тим самим формуючи нову, адаптовану національну самосвідомість [7, с. 210].

Зазначимо що, національно-ідентифікаційна функція танцю в українських операх має важливе значення як для збереження культурних традицій, так і для формування національної самосвідомості. Через народні танці в опері зображуються глибинні національні цінності, соціальні норми та культурні традиції, що дозволяє глядачам відчувати себе частиною національної спільноти. Крім того, хореографічні елементи не лише відображають культурну спадщину, але й сприяють

формуванню національної ідентичності, активізуючи уявлення про націю, її історію та культурні здобутки. Танець у цьому контексті стає важливим інструментом, через який глядачі можуть переосмислити своє місце у національній спільноті та підтримувати культурні традиції на сучасному етапі.

Висновки. Отже, на основі застосування загальнонаукових методів (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація) і конкретно-наукових підходів, таких як порівняльно-зіставний аналіз, ми розглянули ключові особливості використання танцю в оперному мистецтві. У процесі дослідження доведено, що танець у контексті української опери виконує кілька функцій: під-

силює емоційне наповнення сценічної дії, відображає національні традиції, підкреслює етнічну ідентичність і створює додатковий рівень естетичної виразності. Разом із тим, розглянуто виклики, що виникають у процесі інтеграції танцю в оперу, серед яких збереження автентичності танцювальних форм, адаптація народного матеріалу до вимог сценічної постановки та забезпечення балансу між музичною й хореографічною драматургією. Таким чином, танець у структурі української опери розглядається як багатогранний мистецький код, який поєднує традиції та інновації, забезпечує цілісність сценічної форми й сприяє розкриттю національної самобутності у світовому оперному мистецтві.

Література:

1. Вовкун В. В. Тенденції сучасної режисури в оперному мистецтві України. Мистецтвознавчі записки. Випуск 37. Київ, 2020. С. 207–211.
2. Казначеева Т. Специфіка втілення жанру гопака в опері й у побутовій танцювальній практиці. Музичне мистецтво і культура. 2(30), 2021. С. 21–31. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-30-2-2>.
3. Казначеева Т. Національні танцювальні тенденції в операх «Облога Дубно» П. Сокальського і «Тарас Бульба» М. Лисенка на сюжет М. Гоголя. Музичне мистецтво і культура. (21), 2015. С. 107–117.
4. Касьянова О. В. Особливості інтерпретації танцю в сучасній оперній виставі. *Chaconis* Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2(11). 2011. С. 118–122.
5. Касьянова О. Поліфункціональність танцювальних сцен в оперній виставі. *Chaconis* Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, (1(58)). 2023. С. 112–128. URL: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.1\(58\).2023.284761](https://doi.org/10.31318/2414-052X.1(58).2023.284761).
6. Лягущенко А. Г. Вплив хореографічного мистецтва на розвиток театральної справи України: історичний аспект. *Вісник* Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2018. № 4. С. 305–310.
7. Муравська О. В. «Золотий обруч» Б. Лятошинського в успадкуванні духовноміфологічних настанов музичного театру Європи. *Вісник* Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2023. № 3. С. 178–184.
8. Рощенко О. Г. Поетика «Заповіту» Тараса Шевченка в опері Миколи Лисенка – Михайла Старицького «Тарас Бульба». *Chaconis*. 2014. № 1(22).
9. Хоцяновська Л. Ф., Перова Г. О. Інтерпретація оперних творів на українській балетній сцені. Танцювальні студії. 4(2), 2021. С. 144–151. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.4.2.2021.249293>.

References:

1. Vovkun V. V. (2020) Tendentsiyi suchasnoyi rezhysury v opernomu mystetstvi Ukrayiny. [Trends in modern directing in the opera art of Ukraine]. *Mystetstvovznachchi zapysky*. Vypusk 37. Kyiv. p. 207-211 [in Ukrainian].
2. Kaznacheeva T. (2021) Spetsyfika vtilennya zhanru hopaka v operi y u pobutoviy tantsyuvalnyy praktytsi. [Specifics of the embodiment of the hopak genre in opera and in everyday dance practice]. *Muzychne mystetstvo i kultura*. 2(30). p. 21-31. URL: <https://doi.org/https://doi.org/10.31723/2524-0447-2020-30-2-2> [in Ukrainian].
3. Kaznacheeva T. (2015) Natsionalni tantsyuvalni tendentsiyi v operakh «Obloha Dubno» P. Sokalskoho i «Taras Bulba» M. Lysenka na syuzhet M. Hoholya. [National dance trends in the operas “The Siege of Dubno” by P. Sokalsky and “Taras Bulba” by M. Lysenko based on the plot of M. Gogol]. *Muzychne mystetstvo i kultura*. (21). p. 107-117 [in Ukrainian].
4. Kasyanova, O. V. (2011) Osoblyvosti interpretatsiyi tantsyu v suchasniy operniy vystavi. [Peculiarities of dance interpretation in a modern opera performance]. *Chasopys Natsionalnoyi muzychnoyi akademiyi Ukrayiny imeni P. I. Chaikovskoho*. 2(11). p. 118–122 [in Ukrainian].
5. Kasyanova, O. (2023) Polifunktsionalnist tantsyuvalnykh stsen v operniy vystavi. [Polyfunctionality of dance scenes in an opera performance]. *Chasopys Natsionalnoyi muzychnoyi akademiyi Ukrayiny im. P. I. Chaikovskoho*. (1(58)). p. 112–128. URL: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.1\(58\).2023.284761](https://doi.org/10.31318/2414-052X.1(58).2023.284761) [in Ukrainian].
6. Lyahushchenko A. H. (2018) Vplyv khoreografichnoho mystetstva na rozvytok teatralnoyi spravy Ukrayiny: istorychnyy aspekt. [The influence of choreographic art on the development of theatrical art in Ukraine: a historical aspect]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. No 4. p. 305–310 [in Ukrainian].
7. Muravska O. V. (2023) «Zoloty obruch» B. Lyatoshynskoho v uspadkuvanni dukhovnomifolohichnykh nastanov muzychnoho teatru Yevropy. [“The Golden Hoop” by B. Lyatoshinsky in the inheritance of spiritual and mythological guidelines of the musical theater of Europe]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. No 3. p. 178–184 [in Ukrainian].
8. Roshchenko O. H. (2014) Poetyka «Zapovitu» Tarasa Shevchenka v operi Mykoly Lysenka – Mykhayla Starytskoho «Taras Bulba». [Poetics Taras Shevchenko’s “Testament” in Mykola Lysenko – Mykhailo Starytsky’s opera “Taras Bulba”]. *Chasopys*. No 1 (22) [in Ukrainian].
9. Khotsyanovska, L. F., Perova, H. O. (2021) Interpretatsiya opernykh tvoriv na ukrayinskiy baletniy stseni. [Interpretation of operatic works on the Ukrainian ballet stage]. *Tantsyuvalni studiyi*. 4(2). p. 144–151. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7646.4.2.2021.249293> [in Ukrainian].